

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางใหม่ๆ ในการปรับตัวรับมือกับการแข่งขันที่มีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก และเพื่อสนองตอบความต้องการที่มีการเปลี่ยนแปลงไปของนักท่องเที่ยว จากเดิมที่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหรือการพบเห็นสิ่งแปลกใหม่กลายเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นประสบการณ์โดยตรง โดยการเข้าไปเรียนรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมของสังคมที่ตนไปเที่ยวอย่างลึกซึ้งมากขึ้น แนวโน้มเหล่านี้ไปสู่การทบทวนนโยบายและการปรับปรุงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวให้มุ่งไปในเรื่องของกาจัดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม¹

กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประกอบกับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เริ่มให้ความสนใจการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและ การสัมผัสวิถีชีวิตของชนบทเพิ่มมากขึ้น ตลาดน้ำถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยที่สอดรับความนิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ที่เน้นความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่นที่ไม่เหมือนใคร และเป็นภาพสะท้อนการดำเนินชีวิตแบบไทยที่มีความผูกพันกับแม่น้ำลำคลอง ตลาดน้ำจึงเป็นภาพจำลองชีวิตคนไทยในอดีตที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจไปเที่ยวชมกันอย่างต่อเนื่อง (สกฤณี 2541:4-5) ส่งผลทำให้เกิดตลาดน้ำใหม่ๆ หรือตลาดน้ำรูปแบบใหม่เพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว

¹ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากมาย (ชูเกียรติ 2549:29; บุญเลิศ 2548:38; พงศธร 2543:5; ศิริ 2543:65; วรรณ 2546:146) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักการอนุรักษ์และการจัดการที่ยั่งยืนเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือให้น้อยที่สุด โดยให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดความต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย โดยการมีส่วนร่วมและการสร้างสำนึกที่ดีให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

เช่น ตลาดน้ำดำเนินสะดวกในจังหวัดราชบุรี ตลาดน้ำตลิ่งชันในกรุงเทพฯ ตลาดน้ำวัดลำพญาในจังหวัดนครปฐม เป็นต้น

ปัจจุบันตลาดน้ำถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมเช่นเดียวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมตลาดน้ำเพื่อชื่นชมวัฒนธรรมการค้าขายของแม่ค้าตลาดน้ำ แทบทุกแห่งมักมีการจัดรายการการท่องเที่ยวทางน้ำควบคู่ไปกับการชมตลาดน้ำ เช่น ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำตลิ่งชัน ฯลฯ บางแห่งสลับไปกับการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ด้วย เช่น ตลาดน้ำท่าคา เป็นต้น (สมรักษ์ 2549:64-65)

จะเห็นได้ว่าแต่ละท้องถิ่นต่างพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยการสรรหากิจกรรมต่างๆ เพื่อมารองรับนักท่องเที่ยวซึ่งมีทั้งรูปแบบปรับปรุงตลาดน้ำท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมแล้ว การรื้อฟื้นย่านตลาดน้ำเดิมที่สูญหายไปแล้วขึ้นมาใหม่และการจัดตั้งตลาดน้ำขึ้นมาใหม่เพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ซึ่งในรูปแบบหลังมีแนวโน้มเกิดขึ้นเพิ่มเรื่อยๆ ดังเช่น ตลาดน้ำคลองแห ที่เป็นกรณีศึกษาของงานวิจัยนี้ เป็นตลาดน้ำแห่งแรกในภาคใต้ อันเนื่องมาจากกระแสบูมการท่องเที่ยวตลาดน้ำระบอบไปตามชุมชนเก่าแก่วัดน้ำทั่วประเทศตั้งแต่เหนือสุดแห่งสยามลามไปถึงใต้สุดปลายด้ามขวาน เพราะเสน่ห์ของตลาดโบราณริมน้ำเป็นสิ่งที่คนเมืองสมัยใหม่ถวิลหาเป็นอย่างมาก

ตลาดน้ำคลองแหเริ่มต้นจากนายอภิชาติ สังขชาติ มีแนวคิดที่จะสร้างตลาดน้ำเพื่อที่จะจะนำมาเป็นจุดขายนโยบายในการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศบาลเมืองคลองแหจึงเข้ามาปรึกษารื้อกับท่านเจ้าอาวาสวัดคลองแหเกี่ยวกับแนวทางในการจัดสร้างตลาดน้ำคลองแห โดยทางท่านเจ้าอาวาสเองก็มีความสนใจและมีความคิดเห็นตกลงร่วมกันในการดำเนินการสร้างตลาดน้ำ(ซึ่งในรายละเอียดดังกล่าวเกี่ยวกับแนวทางการสร้างตลาดน้ำผู้ศึกษาขอนำไปอธิบายในบทที่ 3 ต่อไป)

เมื่อนายอภิชาติ สังขชาติ ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลคลองแห ก็ได้ดำเนินการจัดสร้างตลาดน้ำและถือได้ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ในชุมชนเพราะในอดีตชุมชนแห่งนี้ไม่ได้มีตลาดน้ำมาก่อน ในยุคเริ่มต้นตลาดน้ำได้มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากชาวบ้านในชุมชนว่าไม่มีความเป็นไปได้ของโครงการดังกล่าว เนื่องจากสภาพลำคลองแหบจะไม่เอื้อต่อการดำเนินงานใดๆ ทั้งสิ้นเงิน เต็มไปด้วยขยะ และโคลนตม อีกทั้งยังเน่าเสีย แต่ในที่สุดก็ดำเนินงานสำเร็จพร้อมด้วยป้ายประกาศโฆษณาว่า “ไม่มีอะไรที่เป็นไปไม่ได้หากทำเพื่อประชาชน” และได้ดำเนินการเปิดโครงการครั้งที่ 1 “งาน แสง สี เสียง ย้อนยุคคลองแห” เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2551 โดย

พยายามให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมพร้อมทั้งสวมบทบาทเป็นพ่อค้า แม่ค้าในตลาดน้ำ และเน้นการแต่งกายชุดไทยพื้นบ้านเพื่อสะท้อนความเป็นตลาดน้ำโบราณ

กระแสการสร้างตลาดน้ำโบราณกลายเป็นแรงดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยว ที่สะท้อนความเป็นชุมชนดั้งเดิม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(หรือทางการหรือผู้ที่ต้องการก่อตั้งหรือฟื้นตลาดโบราณเหล่านั้นให้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง) มักจะอ้างว่าตลาดแบบนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็สร้างความรู้สึกโหยหาอดีตในแหล่งท่องเที่ยว เน้นอนว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้นำภาวะโหยหาอดีตมาเป็นจุดขายที่ได้นำบรรยากาศในอดีตมาปรับเปลี่ยนเป็นสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากกระแสการท่องเที่ยวในรูปแบบการอ้างอิงตัวเองกับอดีตในรูปแบบต่างๆ เช่นการจัดแสดง สี เสียงตามโบราณสถานต่างๆ ไร่พืชนานาชนิด การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษารู้สึกสนใจตลาดน้ำคลองแหและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างประเพณีประดิษฐ์ในวัฒนธรรมการท่องเที่ยว ผู้ศึกษาได้ทบทวนงานศึกษาตลาดน้ำที่ผ่านมา พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำ ผลกระทบการท่องเที่ยวกับชุมชนตลาดน้ำ เป็นต้น ผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างงานศึกษาตลาดน้ำในเชิงงานศึกษาทางมานุษยวิทยาโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่หนึ่งเกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนตลาดน้ำ เห็นได้จากงานศึกษาของมณีวรรณ (2546)และ พรพรรณ (2548) ที่ได้กล่าวถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนในการพัฒนาตลาดน้ำตลิ่งชันและตลาดน้ำดำเนินสะดวกให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ กรณีตลาดน้ำตลิ่งชันได้จัดการท่องเที่ยวทัวร์คลองซึ่งได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมากต่อมาเมื่อมีกระแสเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เข้ามา ทางประชาคมตลิ่งชันได้นำแนวคิดดังกล่าวนำมาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวทัวร์คลอง โดยเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวธรรมชาติและบรรยากาศวิถีชาวบ้านจนกลายเป็นจุดขายอันโดดเด่นของตลาดน้ำตลิ่งชัน

กลุ่มที่สองคือตลาดน้ำถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่แห่งการบริโภคนิยม เมื่อสินค้ากลายเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว ดังเห็นได้จากงานศึกษาของสิริกมล(2545) งานศึกษาที่มุ่งทำความเข้าใจภาพลักษณ์ของตลาดดอนหวาย และพฤติกรรมกรบริโภคของชนชั้นกลางที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของการท่องเที่ยว โดยมีฐานในการทำความเข้าใจมาจากความคิดที่ว่าระบบคุณค่าของยุคสมัยมีส่วนในการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวตลอดจนคุณค่าและรสนิยมของนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะอธิบายรูปแบบการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์อยู่กับค่านิยมของผู้คนในสังคม ประกอบกับตลาด

ดอนหวายพื้นตัวได้จากอิทธิพลการท่องเที่ยวและสิ่งที่เป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวของตลาดดอนหวายได้แก่บรรดาอาหารไทย ที่อ้างว่าต้นตำหรับเช่น เป็ดพะโล้ ขนมไทย และขนมตาล ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของวิภาณี (2545) มีนัยคล้ายคลึงกัน โดยสรุปว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดดอนหวายผ่านการประโคนทางสื่อมวลชนทำให้ตลาดดอนหวายกลายเป็นตลาดที่มีชื่อเสียงด้านของกินโดยเฉพาะขนมไทย ซึ่งถูกสร้างภาพลักษณ์ให้ขนมไทยมีความเก่าแก่ ความเป็นโบราณ ความเป็นของแท้ เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

จากงานศึกษาการท่องเที่ยวตลาดน้ำที่ผ่านมามักจะมุ่งศึกษาในประเด็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนในการพัฒนาชุมชนให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นไปในรูปแบบการรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งนำไปสู่กระบวนการผลิตวัฒนธรรมเพื่อให้กลายเป็นสินค้าที่บรรจุด้วยความ เป็นท้องถิ่น ความดั้งเดิม ความเป็นของแท้เพื่อตอบสนองรูปแบบการบริโภคการท่องเที่ยวที่โหยหาความเป็นอดีต ซึ่ง Dann ได้วิเคราะห์ปรากฏการณ์การท่องเที่ยวในรูปแบบอุตสาหกรรมโหยหาอดีต โดยตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า สิ่งดึงดูดใจในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในอดีตก็คือการที่มันได้บรรจุเอาความทรงจำและกระตุ้นให้ระลึกถึงชีวิตเรียบง่ายและพึ่งพาตนเอง รวมทั้งสัญลักษณ์ของชีวิตที่ดีใสในอนาคต การท่องเที่ยวได้นำเอาอดีตมาโฆษณาต่อสาธารณะด้วยการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและสร้างตำแหน่งแห่งที่ของผลิตภัณฑ์ในตลาดภายใต้หลักการขายอดีตให้กับอนาคตหรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีตนั้นได้ทำการแปรรูปอดีตให้กลายเป็นสินค้าเพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยว (Dann 1994:55-67)

ดังจะเห็นได้ว่าอิทธิพลของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนำไปสู่กระแสการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อที่จะทำให้ท้องถิ่นหรือชุมชนกลับมาใช้ชีวิตชีวาและสะท้อนความสัมพันธ์ดีของคนในชุมชน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีต โดยการท่องเที่ยวมักจะหยิบยกเอาประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรมพื้นบ้านมาเป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของงาน โดยให้ความหมายว่าเป็นวิถีชีวิตในอดีตที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ซึ่งในการท่องเที่ยวตลาดน้ำได้นำความเป็นอดีตที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตชุมชนซึ่งปรากฏในรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดร่วมกับตลาดน้ำ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โฮมสเตย์ เป็นต้น ดังที่ ชนิตา ชิตบุญชิตย์ กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบการประดิษฐ์กรรมหรือสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์/ผลิตสร้างขึ้นในสมัยใหม่ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปรับตัวในสังคมสมัยใหม่หรือการนำเอาอดีตมาผลิตเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมการท่องเที่ยว (ชนิตา 2543:78) ปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดประเพณีประดิษฐ์ เป็นหนึ่งในแนวคิดที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ การเกิดขึ้นของประเพณีสมัยใหม่ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากประเพณีดั้งเดิม กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในประเพณีประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นใน

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็ได้สร้างประเพณีประดิษฐ์ในรูปแบบการจัดงานวัฒนธรรมเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจในโลกใหม่ ดังจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวมักจะนำเสนอวัฒนธรรมการแสดงท้องถิ่น นอกจากนำมาแสดงเพื่อเผยแพร่แล้วยังปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นสินค้าเพื่อการบริการให้กับนักท่องเที่ยว

งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างประเพณีประดิษฐ์กับการท่องเที่ยววัฒนธรรมที่ผ่านมา (นิธิ 2536; สมหมาย 2541; ชนิตา 2543) พบว่า ประเพณีวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นการรื้อฟื้นหรือการผลิตขึ้นมาใหม่ของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น บั้งไฟพญานาค ผีตาโชน แข่งเรือ แข่งวัวลาน ฯ ต่างถูกทำให้กลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองการบริโภคนิยมของนักท่องเที่ยว แต่ในอีกแง่หนึ่งการท่องเที่ยวกลับสร้างกลไกอำนาจ เพื่อกำหนดตอบสนองของกลุ่มต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในระบบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังที่ Hobsbawm กล่าวไว้ว่า ประเพณีประดิษฐ์ได้กลายเป็นเครื่องมือหรือทรัพยากรแห่งอำนาจที่สำคัญยิ่งในโลกสมัยใหม่ที่กลุ่มต่างๆ ผลิตขึ้นมาเพื่อประลองกำลังสนามของอำนาจผ่านเทคนิคทางอำนาจ กลไก สถาบันต่างๆ และปรากฏการณ์ไหลเวียนปฏิสัมพันธ์อยู่ในชีวิตประจำวันของเรา (Hobsbawm 1983:4-5) ขณะเดียวกันต่างสะท้อนให้เห็นการต่อรองของกลุ่มต่างๆ (นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ หน่วยงานของรัฐและชาวบ้าน) ที่เข้ามานิยามหรือสร้างประเพณีประดิษฐ์ เพื่อตอบสนองกลุ่มตนประกอบกับการสร้างสถานภาพของกลุ่มเพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางวัฒนธรรมจนนำไปสู่เวทีประเพณีสาธารณะ

ผู้ศึกษาคิดว่าแนวคิดประเพณีประดิษฐ์สามารถนำไปวิเคราะห์การท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองแหได้ เนื่องจากในสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวมีการรื้อฟื้นวัฒนธรรมชุมชน ดังเห็นได้จากการจัดงานแสดงย้อนตำนานคลองแห การรื้อฟื้นพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การกวนข้าวยาคุ (กวนมธุปายาสยาคุ)¹ การรับเทียบดา² และการจัดตั้งศูนย์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจนนำไปสู่คณะ

¹ประเพณีกวนมธุปายาสยาคุ เป็นประเพณีที่ชาวบ้านสืบทอดกันมาอย่างแน่นแฟ้น แต่เดิมนั้นการกวนข้าวมธุปายาส มักจะทำกันในเดือนสิบบ้าง เดือนหกบ้าง แต่ปัจจุบันนี้ทำกันในวันขึ้น 13 ค่ำและ 14 ค่ำเดือน 3 การกระทำแต่เดิมนั้นใช้ผู้หญิงพรหมณ์และเชื้อพระวงศ์ผู้หญิง ซึ่งเป็นพรหมจารีเป็นผู้กวน แต่ต่อมาไม่ได้ยึดถือในเรื่องนี้มากนัก ซึ่งปัจจุบันนี้ชาวบ้านมักจะหาเครื่องปรุงมาร่วมกันกวนที่วัดแทนที่จะเป็นบ้านเรือนของแต่ละคน

²การรับเทียบดาหรือรับเทวดา โดยทำกันที่วัดในเดือนหก หลังวันสงกรานต์ ถ้าเป็นข้างขึ้นจะต้องเป็นวันคี่ ข้างแรมจะเป็นวันคู่ เพราะชาวบ้านเชื่อว่าในวันแรมคู่ขึ้นคี่จะมีแต่เฉพาะเทวดาเท่านั้นที่จะมารับของบวงสรวงได้ คี่ขึ้นอื่นๆ จะไม่สามารถรับของบวงสรวงได้

มโนราห์ ตลอดจนความขัดแย้งการประชันความหมายในการสร้างวัฒนธรรมตลาดน้ำคลองแหของกลุ่มต่างที่เข้ามาเกี่ยวข้องของสิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน นอกจากแนวคิดประเพณีประติษฐ์จะนำไปสู่วิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการผลิตวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้า

กระแสการท่องเที่ยวนำไปสู่การฟื้นฟูและการผลิตสร้างขึ้นมาใหม่ในสถานที่ท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นรูปแบบหนึ่งในกระแสการท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีตกล่าวคือเป็นการอ้างอิงตนเองกับอดีตและนำไปสู่กระบวนการแปรรูปกลายเป็นสินค้า ดังเห็นได้จากผู้จัดสร้างตลาดน้ำพยายามคัดเลือก คัดสรร และนำเสนอรูปแบบ ตลาดโบราณ ตลาดมีชีวิต ตลาดของคนในท้องถิ่น จนนำไปสู่ข้อถกเถียงหรือข้อสงสัยถึงเจตนารมณ์ของผู้จัดสร้างและรูปแบบตลาดโบราณว่าจะสามารถสะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนมากน้อยแค่ไหน หรือเป็นเพียงจุดขายเพื่อการท่องเที่ยวและการสร้างประเพณีประติษฐ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและมีส่วนในการอธิบายวัฒนธรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำโดยแสดงให้เห็นถึง กระบวนหรือพื้นวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งปรากฏในมหกรรมการแสดงประกอบด้วยแสง สี เสียง ย้อนตำนาน ประเพณี และ พิธีกรรม เป็นต้น รวมไปถึงข้อถกเถียงเกี่ยวกับประเพณีประติษฐ์กับการสะท้อนให้เห็นถึง การประชันความหมายในอัตลักษณ์ชุมชนทั้งในแง่ภูมิบริบทการท่องเที่ยวและบริบทของชุมชน จากประเด็นและข้อถกเถียงดังกล่าวนำไปสู่การทำความเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ในพื้นที่ศึกษาตลาดน้ำคลองแหตลอดจนการสร้างคำถามและการนำเสนอรายละเอียดของพื้นที่ศึกษาดังกล่าวว่าจะสามารถเสริมสร้างหรือสร้างข้อเสนอใหม่ในวิถีการท่องเที่ยว

ด้วยความเชื่อของสังคมเกษตรสมัยก่อนที่เชื่อว่าชะโคคีหรือร้ายขึ้นอยู่กับเทวดาจะบันดาล ในช่วงสงกรานต์เทวดาที่ถูกส่งลงมายังโลกมนุษย์ จะสับเปลี่ยนหน้าที่มีเทวดาองค์ใหม่ลงมา จึงจัดพิธีเพื่อแสดงความกตัญญูกับเทวดาองค์เก่าและเอาใจเทวดาองค์ใหม่ให้คุ้มครองพวกตนให้มีความสุขในปีต่อไป

วันทำพิธีชาวบ้านจะจัดเตรียมอาหารที่จะถวายพระและสิ่งของที่ใช้ประกอบพิธีไปยังสถานที่ทำพิธีพร้อมกันแล้วถวายภัตตาหารเช้าแด่พระสงฆ์ หลังจากนั้นผู้ร่วมพิธีจะไปที่ลำน้ำ นำแพที่ใส่ของที่เตรียมไว้มาวางหน้าพระเพื่อสวดสมโภช หลังจากนั้นจะทำพิธีตักบาตรถวายเพลแล้วสวดชะยันโต และร่วมกันกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับบรรพชนผู้ล่วงลับ ตอนที่พระสวดใกล้จะจบชาวบ้านจะร่วมกันทำพิธีส่งแพลงน้ำพร้อมกับมีการสาดน้ำกันเหมือนกับการเล่นสงกรานต์ สำหรับที่คลองแหจัดกันที่วัดคลองแหเป็นประจำทุกปี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างประเพณีประดิษฐ์ในการพัฒนาตลาดน้ำคลองแห
2. เพื่อศึกษาการต่อรองและการช่วงชิงความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมตลาดน้ำคลองแหโดยกลุ่มคนต่างๆในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสร้างประเพณีประดิษฐ์

โดยมีเหตุผลในการเลือกพื้นที่ชุมชนประตูป่าเป็นพื้นที่เป้าหมายด้วยเหตุผล 2 ประการดังนี้

ประการแรก ประตูป่าเป็นชุมชนที่มีการรวมตัวของกลุ่มเด็กและเยาวชนอยู่แล้วในระดับหนึ่ง โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางผ่านกิจกรรมการศึกษาพุทธศาสนาวินยาศาสตร์ นอกจากนี้ภายในชุมชนเองกำลังอยู่ในช่วงของความพยายามที่จะรวมกลุ่มเยาวชนเข้ามาเป็นอาสาสมัครของ “กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีชุมชนวัดประตูป่า” ซึ่งเป็นกรรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำ เพื่อรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนประตูป่า ผู้เขียนจึงเห็นว่าพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมในแง่ที่มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนอยู่แล้วในระดับหนึ่ง ทำให้ง่ายต่อการหากกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมฝึกอบรม

ประการที่สอง เป็นเหตุผลในแง่ของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนประตูป่าซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมของชุมชนตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งการดำเนินกิจกรรมในระดับชุมชนท้องถิ่น ภายใต้การนำของ “กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีชุมชนวัดประตูป่า” ที่เป็นการรวมตัวกันของคนในชุมชนโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ เพื่อทำกิจกรรมด้านการรื้อฟื้นและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่ม “สภาวัฒนธรรมตำบลประตูป่า” ที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานวิชาการภายนอกชุมชน ผ่านการทำโครงการวิจัยท้องถิ่นเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณี ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) นอกจากนี้ชุมชนประตูป่ายังเป็นชุมชนที่มีการสื่อสาร “ตัวตน” ของชุมชนกับคนภายนอกโดยตลอดผ่านเว็บไซต์ <http://www.watpratupa.com> ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่จัดทำขึ้น เพื่อแพร่วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ผู้เขียนจึงเห็นว่าชุมชนประตูป่าเป็นชุมชนที่มีความตื่นตัว

เหตุผลทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นผู้เขียนจึงเลือกพื้นที่ชุมชนประตูป่าเป็นพื้นที่เป้าหมาย เนื่องจากมีความพร้อมในแง่ของกลุ่มเยาวชนที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และความน่าสนใจของสถานการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนประตูป่า ที่มีการเคลื่อนไหวของกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นยอง” ซึ่งจะมีอย่างยิ่งต่อการศึกษารับรู้ความหมายของ “ความเป็นยอง” ของกลุ่มเยาวชนในชุมชน และการศึกษาการประกอบสร้าง “ความเป็นยอง” ของกลุ่มเยาวชนที่จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นถึงต่อตรงกับชุดความหมาย “ความเป็นยอง” ที่ดำรงอยู่ในชุมชนประตูป่า